

# POVINNOSTI ZAMESTNÁVATEĽOV NA ZAISTENIE OCHRANY ZDRAVIA A BEZPEČNOSTI ZAMESTNANCOV PRED RIZIKAMI SÚVISIACIMI S EXPOZÍCIOU HLUKU

*Na zabezpečenie ochrany zdravia a bezpečnosti zamestnancov a na predchádzanie rizikám pre zdravie a bezpečnosť zamestnancov v súvislosti s expozíciou fyzikálnymi, chemickými a biologickými faktormi pracovného prostredia a faktormi práce, musia právnické a fyzické osoby (zamestnávatelia) plniť požiadavky ustanovené v legislatíve SR.*

## 1. LEGISLATÍVNY RÁMEC

Ochrana zdravia a bezpečnosti zamestnancov v súvislosti s expozíciou hluku pri práci je v podmienkach SR ustanovená:

- v zákone NR SR č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov,
- v zákone NR SR č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- v aproximačnom nariadení vlády SR č. 115/2006 Z.z. o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou hluku v znení nariadenia vlády SR č. 555/2006 Z.z..

Podľa § 32 zákona č. 355/2007 Z.z. sú zamestnávatelia, ktorí používajú alebo prevádzkujú zariadenia, ktoré sú zdrojom hluku, povinní zabezpečiť technické, organizačné a iné opatrenia, ktoré vylúčia alebo znížia na najnižšiu možnú a dosiahnuteľnú mieru expozíciu zamestnancov hluku a tým zabezpečia ochranu zdravia a bezpečnosti zamestnancov.

V nariadení vlády SR č. 115/2006 Z.z., ktorými sa prebrala Smernica 2003/10/ES Európskeho parlamentu a Rady zo dňa 6. apríla 2003 sú ustanovené ďalšie požiadavky, ktoré sa vzťahujú na všetky činnosti, pri ktorých sú zamestnanci počas pracovného času vystavení rizikám z hluku v dôsledku ich práce.

## 2. ROZSAH OCHRANY

Rozsah požiadaviek na ochranu zdravia a bezpečnosti pred hlukom má zabezpečiť dostatočnú mieru ochrany zdravia a bezpečnosti a pri ich plnení sú zamestnávatelia povinní:

- 1) Posúdiť **úroveň hluku**, ktorému sú zamestnanci exponovaní, a ak je to potrebné, musia zabezpečiť meranie úrovne hluku. Ak možno predpokladať prekročenie akčných hodnôt expozície hluku, musia sa vykonať **merania expozície hluku** zamestnancov (profesií).
- 2) V prípade prekročenia akčných hodnôt expozície hluku **vypracovať posudok o riziku** a určiť opatrenia, ktoré sa majú vykonať na odstránenie, zníženie alebo obmedzenie expozície. Pri posudzovaní rizík z expozície hluku sa má prihliadať najmä na:

- a) úroveň, typ a dĺžku trvania expozície hluku vrátane každej expozície impulzovému hluku,
  - b) limitné a akčné hodnoty expozície,
  - c) vplyvy na zdravie a bezpečnosť osobitných skupín zamestnancov,
  - d) účinky na zdravie a bezpečnosť zamestnancov,
  - e) akékoľvek nepriame vplyvy na zdravie a bezpečnosť zamestnancov vyplývajúce zo vzájomného pôsobenia medzi hlukom a varovnými akustickými signálmi alebo inými zvukmi, ktoré je potrebné sledovať, aby sa znížilo riziko nehôd,
  - f) informácie o emisiách hluku, ktoré uvádzajú výrobcovia pracovného zariadenia,
  - g) doplnkové zariadenia alebo vybavenie navrhnuté na zníženie emisií hluku,
  - h) prekročovanie dĺžky expozície zamestnanca hluku nad rámec pracovného času,
  - i) informácie získané výkonom zdravotného dohľadu vrátane publikovaných informácií,
  - j) dostupnosť osobných ochranných pracovných prostriedkov s primeranými útlmovými charakteristikami.
- 3) Posudok o riziku sa musí **pravidelne aktualizovať**, najmä ak sa na pracovisku alebo v pracovných postupoch uskutočnili významné zmeny, ktoré by mohli spôsobiť zastaranie tohto posudku, alebo ak výsledky zdravotného dohľadu preukázali, že je to potrebné.
- 4) Poskytnúť príslušnému orgánu dozoru na jeho požiadanie všetky informácie o posudzovaní rizík z expozície hluku.
- 5) Ak sa na základe posúdenia rizík **zistí prekročenie horných akčných hodnôt expozície** hluku, je nutné bezodkladne vykonať opatrenia vyplývajúce zo všeobecných zásad prevencie, pričom sa prihliada najmä na:
- a) iné metódy práce, ktoré znížia expozíciu,
  - b) výber vhodného pracovného zariadenia s čo najmenšími emisiami hluku,
  - c) stavebné a priestorové riešenie pracoviska a pracovných miest,
  - d) primerané informácie a praktický výcvik zamestnancov zameraný na správne zaobchádzanie s pracovným zariadením,
  - e) zníženie hluku technickými prostriedkami,
  - f) vhodné spôsoby údržby pracovných zariadení, pracovných miest a systémov na pracovisku,
  - g) organizáciu práce zameranú na zníženie expozície.
- 6) Na základe posúdenia rizík **určiť pracoviská alebo pracovné miesta**, na ktorých zamestnanci sú alebo na ktorých možno predpokladať, že sú exponovaní hluku presahujúcemu horné akčné hodnoty expozície. Tieto pracoviská alebo pracovné miesta vymedziť, označiť bezpečnostnými a zdravotnými označeniami a použiť výstražné značky.
- 7) Zabezpečiť aby zamestnanci exponovaní hluku a zástupcovia zamestnancov pre bezpečnosť dostali **primerané informácie a praktický výcvik** súvisiaci s možnými rizikami vyplývajúcimi z expozície hluku. Informácie a praktický výcvik zamestnancov sa týka najmä:
- a) povahy týchto rizík,
  - b) opatrení vykonaných na odstránenie alebo zníženie expozície hluku na najnižšiu možnú mieru vrátane podmienok, za ktorých sa tieto opatrenia dosiahnu,
  - c) limitných a akčných hodnôt expozície hluku,
  - d) výsledkov posúdenia a merania úrovne hluku spolu s odôvodnením ich významu a možných rizík,
  - e) správneho používania chráničov sluchu,

- f) dôvodu a spôsobu zisťovania a oznamovania príznakov poškodenia sluchu,
  - g) okolností, za akých majú zamestnanci nárok na primeranú lekársku preventívnu prehliadku,
  - h) bezpečných pracovných postupov znižujúcich expozíciu hluku na najnižšiu možnú mieru.
- 8) Zabezpečiť pre zamestnancov **primeraný zdravotný dohľad** v súlade s osobitným predpisom ak sa na základe posúdenia rizík zistilo riziko pre ich zdravie. Zamestnanec, u ktorého sa prekročí horná akčná hodnota expozície, má právo na vyšetrenie sluchu. Aj zamestnanec, u ktorého expozícia hluku prekročí dolné akčné hodnoty, má právo na preventívne vyšetrenie sluchu, ak posúdenie a meranie preukáže možné riziko pre jeho zdravie.
- 9) Ak výsledok lekárskej preventívnej prehliadky preukáže, že zamestnanec má identifikovateľné poškodenie sluchu, ktoré môže byť dôsledkom expozície hluku je nutné:
- a) znovu preskúmať posúdenie rizík a opatrenia vykonané na odstránenie alebo zníženie rizík,
  - b) zohľadniť odporúčania lekára vykonávajúceho zdravotný dohľad alebo príslušného orgánu na ochranu zdravia pri uplatňovaní opatrení, ktoré sú potrebné na odstránenie alebo zníženie rizík, vrátane možnosti preložiť zamestnanca na inú prácu, kde nie je riziko ďalšej expozície,
  - c) zabezpečiť systematický dohľad a posúdenie zdravotného stavu ďalších podobne exponovaných zamestnancov.
- 10) Viest' **záznamy o posúdení alebo meraní expozície** zamestnancov a uchovávať ich 20 rokov od ukončenia práce zamestnanca v riziku hluku. Záznamy o výsledkoch merania expozície obsahujú:
- a) meno, priezvisko a dátum narodenia zamestnanca,
  - b) pracovisko, profesiu a pracovné zaradenie,
  - c) dátum začatia a ukončenia výkonu práce, prípadne jej jednotlivých etáp,
  - d) výsledky merania expozície, ktorej bol zamestnanec vystavený, za každé sledované obdobie.
- 11) Po skončení svojej činnosti alebo zrušení pracoviska **odovzdať záznamy** príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.
- 12) Zabezpečiť vypracovanie **prevádzkového poriadku pracoviska** s rizikom expozície hluku, ktorý má obsahovať:
- a) pracovné postupy pre jednotlivé pracovné činnosti s expozíciou hluku,
  - b) preventívne a ochranné opatrenia pre jednotlivé činnosti s expozíciou hluku,
  - c) spôsob informovania zamestnancov o rizikách spojených s vykonávaním práce a o rizikách vyplývajúcich z týchto faktorov pre zamestnancov vrátane preventívnych a ochranných opatrení.
- 13) Ak riziko pre sluch zamestnancov vznikajúce v dôsledku expozície hluku nie je možné odstrániť, zamestnancom sa **musia poskytnúť vhodné a primerané OOPP** na ochranu sluchu (chrániče sluchu) a zabezpečiť ich používanie. Ak aj napriek používaniu chráničov sluchu expozícia hluku prekročí limitné hodnoty je nutné:
- a) okamžite prijať opatrenia na zníženie expozície hluku pod limitné hodnoty,
  - b) určiť príčiny, ktoré viedli k prekročeniu limitných hodnôt,
  - c) zmeniť alebo doplniť ochranné a preventívne opatrenia, aby nedošlo k opakovanému prekročeniu.

### **3. MERANIE HLUKU**

Meranie úrovne hluku v pracovnom prostredí a meranie expozície hluku zamestnancov pri práci vykonávajú obvykle právnické a fyzické osoby so živnostenským oprávnením na viazanú živnosť – kvantitatívne a kvalitatívne zisťovanie faktorov pracovného prostredia na účely posudzovania ich možného vplyvu na zdravie. Podrobnosti týkajúce sa odbornej spôsobilosti na výkon tejto živnosti sú uvedené v zákone č. 355/2007 Z.z.

### **4. VÝKON ZDRAVOTNÉHO DOHĽADU**

Dohľad nad stavom pracovného prostredia a zdravotný dohľad nad zdravím zamestnancov z hľadiska nepriaznivých účinkov hluku, vykonávajú obvykle právnické a fyzické osoby so živnostenským oprávnením na viazanú živnosť - pracovná zdravotná služba. Podrobnosti týkajúce sa zabezpečenia pracovnej zdravotnej služby sú uvedené v zákone č. 140/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z.z., ako aj zákon č. 355/2007 Z.z..

### **5. VÝNIMKY**

V § 32 ods. 2 zákona č. 355/2007 Z.z. je ustanovené, že ak by vzhľadom na charakter práce úplné a riadne používanie chráničov sluchu mohlo spôsobiť väčšie riziko pre zdravie a bezpečnosť ako ich nepoužívanie, orgán verejného zdravotníctva môže vo výnimočných prípadoch udeliť výnimku z povinností stanovených v nariadení vlády SR č. 115/2006 Z.z., pričom zamestnávateľ o udelenie musí požiadať.